

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strelnătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 20.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Omul moral s-a sat prin muncă, întărit
prin bucurii intime de familie, ată în si-
nul naturei mulțămiri, pe când înzadar
le ar căută airea.

Antonio Caccianiga.

Este fără indoală un mare câștig, când fii po-
porului, cari trăesc în nemijlocita lui apropiere, in-
cep a pătrunde din ce în ce mai mult în viața po-
porului, și aprofundați odată în această materie, caută
să i vină în ajutoriu prin esperințele lor, făcute
după multe combinațiuni, împreunate cu jertfe. Este
însă un dobit câștig pentru poporul român, când
învățătorii dela sate nu se mai mulțămesc numai
cu problema, ce o au, de a o rezolvă în marginile
părețior de scôlă, ci și întind privirile în direc-
țiuni mai largi, în direcțiuni menite de a da o nouă
viață unui popor, care până bine de curând a fost
înapoiat în cultură, și înapoi și în bunăstarea ma-
terială, ca o urmare naturală a legăturii firesci, ce
există între aceste două condițiuni nedespărțibile una
de altă.

Atari simptome îmbucurătoare se ivesc când în
o parte a țerei, când în alta, și cu cât învățătorii
nostri vor fi mai accesibili pentru idei mărețe și
practice, cu atât vom rezolvă mai ușor problema
noastră culturală.

Cum-că avem și noi probleme culturale este pe-
ste totă indoala, și în ziua, când vom încetă de a
ne cugetă la misiunea, ce avem de a îndeplini ca po-
por, ce vom să trăim pre acest pământ, în aceea
și am decretat perirea nămului nostru și stergerea
lui din lista popórelor vii. Precum însă între pe-
cat și virtute se manifestă contrastele cele mai
teribile, așa și între ómenii iubitori de muncă și ade-
văr, este un contrast pipăibil, și cine să nu scie, că
ați mulțimea aparține celor ce se mulțămesc cu aceea,
dacă au ce băga în gură și cu ce se îmbrăca, fără
să se mai cugete la alții, cari sufer de fómă și go-
lătate. Sunt prin urmare mulți fii ai păcătoșului,
mulți fii ai întunerecului și puținii sunt cei ce lucră
în o parte și în alta pentru binele comun, atăta
cât le permite cercul lor de activitate și puterile
intelectuale și morale.

Chiar în un atare timp se ivesc învățătorii no-
stri din Brașov „Moian și Muslea” și încep a face
propagandă pentru de a introduce lucru de mână
în scólele populare, dându-i acestui obiect impor-
tanța aceea, ce în adevăr o are acest obiect, și care
până aci a fost trecut cu vederea la noi.

Cum că se începe a pătrunde în însemnătatea
lucrului se vede de acolo, că s'a aflat unii ómeni dis-
puși a le face înlesnirile posibile, ca să deschidă un
curs, la care să pótă participă și alți învățători, ca
asa să se lătescă la tóte centrele române lucrul de
mână și prin ele apoi să pótă străbate până la un-
ghiurile cele mai depărtate, unde se aude graiul dulce
al limbei noastre.

Dl Moian nu se opresce aci, ci în înflăcărul
seu dor de a vedé pe români înzestrați cu tóte
dexteritățile, cari le pot înlesni traiul de tóte dîlele,
surprinde publicul cu ziua de anul nou prin un apel
intitulat „O cestiune ardătoare,” care espune vederile
sale în acest respect și dă totodată espresiune do-
rinții sale, de a vedé pe mai mulți intruniți la o
lucrare atăt de folositoare nămului nostru. Eu am
urmărit de mult cu cuvenită atențiune lucrarea dlui
Moian, o lucrare pentru care merită să fie răscum-
perat din partea fie-cărui român cu recunoscință, dar
vêd, că încă este de tot isolat, vêd că nu întimpină
aceea așteptare din partea publicului român, ce ar
merită întreprinderea dsale.

Ce o fi cauza? Dar ce să fie alta decât că:
unul nu-l spriginesce pentru că e „Moian”, și el e
numai un învățătoriu, și apoi sunt alte capete dela
cari să învățăm, nu vom luă noi prelegeri dela un
dascăl; — altul pentru că nu l pricepe, nu pătrunde
în însemnătatea cea mare, ce o au dexteritățile tru-
pului și ale mâinei pentru om în tóte mișcările lui
de viață, și celalalt public mare, pentru că nepăsarea,
acest verne otrăvitoriu, ródă ca rugina fierul la tru-
pina nămului nostru și e o adevărată calamitate
pentru noi români, că suntem atăt de indiferenți,
încât nici o idee măreță nu prinde rădăcini afunde
și îndepărtate, ci ea se mărginesce numai la un cerc
răstrîns de ómeni.

Un general fără armată nu plătesce nimica, nu
póte raportă nici o victorie, și consciu de acel ade-
văr, dl Moian se adresează la preoții și învățătorii
nostri, ca să-l spriginască, să se asocieze cu tóții la
o lucrare comună în interesul civilizațiunei popo-
rului nostru.

Presa este calea, pe care ne putem întâlni, și
pe această cale află de cuviință a da espresiune ve-
derilor mele, când doresc, ca lucrarea întreprinsă
de dl Moian să fie încoronată de cel mai bun succes.

Modul, că cum să se pună la cale generalizarea
vederilor espriuate de dl Moian, deocamdată cred,
că ar fi a se mărgini numai în cercul reuniunilor
învățătoresci, cari din bugetul, ce au la îndemână
să voteze unele sume pentru câte un învățătoriu

ori doi, cari să se perfecționeze în lucrul de mână
și acela să-l introducă în scólele unde sunt aplicați.
Dacă reuniunile învățătoresci nu dispun de atari
mijlôce, au să apeleze la despărțământul asociați-
nei transilvane, care pe unele locuri, cum e d. e. al
Silvaniei, deja au început a da premii învățătorilor
nostri câte o vacă, scrófă cu porci etc. — ca să
le dea mână de ajutoriu, și sum sigur, că comitetul
central nu va puté decât să apróbe o lucrare me-
nită și ea a face mult pentru cultura poporului ro-
mân. Activitatea reuniunilor învățătoresci va tre-
bui deci să se îndrepte cu tótă tária în această di-
recțiune, înțelegându-se de sine, că învățătorii nu
trebuie lăsați fără nici un sprigin moral din partea
intelligenței noastre, din partea preoților nostri și
din partea tuturor ómenilor de carte și de inimă.
În Bănat reuniunile învățătoresci sunt corporațiuni
respectate de tóți fruntașii, — la noi în Transilvania,
se pare că nu se pot ridica acolo, unde trebuie să
se ridice, unde cu drept să așteptă dela ele să se
avénte.

Ca să se înființeze o specială reuniune, cum e
reuniunea pentru lucrul de mână în Germania și la
noi, este o idee salutară în sine, dar după cele ce am
accentuat în introducerea acestor rënduri, e greu de
a o realisă. Sunt prea puținii amici ai acestei întreprinderi
ați și dacă la noi Asociațiunea Transil-
vană nu póte cuprinde teren cuvenit, deși e unica
instituțiune națională interconfesională, e greu de
a speră în succesul întreprinderii inițiativei proprii.

Reuniunile învățătoresci sunt provédute în le-
gile noastre bisericesci, sau mai bine dis, ar tre-
bui să fie organizate și să lucre din rēșputeri pentru
interesele culturale, legate de scôlă, și dacă vor cu-
prinde în cadrul activității lor și acest ram al economiei
naționale, căci o adevărată economie națională ce
se întesce prin lucrul de mână, ele nu trec preste
cercul lor de activitate, ci din contră pot ca atari
recomandă consistoriului pe membrii ei — unul
ori doi în fie-care an spre a fi ajutat din partea
consistoriului, ca să-și pótă completă cunoscințele
și să le predea cu succes.

Sigur dl Moian ne spune în apelul seu, că
guvernul central german a venit în ajutoriu reuni-
unei de lucru de mână numai după 8 ani, va se
dică, după-ce a vëndut, ce pot face cei cu inițiativa
proprie

La noi guvernul nu o să-și bată capul cu lip-
sele noastre speciale și așa autoritatea noastră biseri-
cască succesive va veni în ajutoriu lucrării, deocam-
dată însă despărțimintele reuniunilor în fruntea că-

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istoria.

Metropolitul Șulufiu încunoscințază pe episcopul
Șaguna despre rezultatul deputațiunii, ce o a condus
la Maiestate.

(Încehere.)

Apromisiunile și orala asigurare pentru deplina
egalitate a drepturilor noastre din ambe mai sus po-
menitele înalte locuri fură deplin îndeșlitoare;
cu un cuvânt, tare odichniți și mângăiați ne rein-
toarserăm cu acest bun rezultat la sălașul nostru
și-l împărțirăm tuturor fraților și colegilor nostri
deputați, cari mai nainte se aflau tare măchniți,
căci n'au fost toată deputațiunea în corpore primită.

Fruptul cel vor produce aceste promisiuni, tim-
pul ne va arăta; atăta Ve încredințăm, că esposiți-
unile și cererile noastre la preainalte locuri fură
cu o inimă deschisă, nesfuite și nepregetate, nimica
remânând neașternut și cu gura înaintea Maieștii
și a ministrului președinte Grăf Rechberg, ce am
socotit a fi de lipsă și ce ni s'a vëndut, că poate tare
sprigină interesele noastre naționale, — de unde dis-
cursul nostru acolo a fost preainteressant, care mai
târziu prin dl protopop Popasu mai pe larg îl în-
țelege, neavând același în îngusta aceasta scrisoare loc.

Cu toate aceste cancelariul este — Kemény Fe-
rencz — denumit și astăzi și oficioas publicat;
poate că nici aceasta nu se făcea așa, dacă boala
nu mi-ar fi întărđiat sosirea mea la Viena.

Totuși locul conferențelor este hotărît la rugarea
noastră în Alba-Iulia.

Aici Ve închid spre revedere și un catalog al
bărbaților, cari s'ar putea chema la conferență cu
cancelariul la Alba-Iulia, făcut a seară cu grabă de
adunarea deputaților, la care despre partea Escelen-
ției Voastre, după-cum veți socoti, puteți face refle-
siuni, și adaugere, după-cum aveți despre unul sau
altul mai genuină cunoscință, ca înainte de a se in-
cepe conferențele în Alba-Iulia, să avem gata cata-
logul bărbaților celer mai vrednici, din cari să se
poată alege consultatorii în pomenitele conferențe,
nu atunci cu pripa să nu scim pe cine să alegem.

Despre aceste acuma am aflat de lipsă frătesce
a Ve încunoscința cu acel adaus, cumcă cursul lu-
crărilor noastre și celor de până acum și acelor de
aci înainte cu reînțoararea dlui protopop Popasu și a
altor deputați îl veți înțelege mai pe lung și mai pe larg.

Despre alta cu deosebită frățească venerațiune
și stimă rămân

Al Escelenției Voastre
Viena, în 11 Decembre n. 1860.

umilit serv

Alecsandru St. Șulufiu,
archiepiscopul și metropolitul Albei-Iuliei.

Catalogul provocat în epistolă.

Basil Papp.
Dr. Ioan Maior.
Alesandru Bohețel, adv.
Georgiu Barițiu, director.
Acsente Sever, propriet.
Ioan Bran de Lemény.
Gavril Muntean, director.
Demeter Moldovan, com.
Ioan Pușcariu, pretor.
Georgiu v. Domșa, consil.
Dr. Ioan Rațiu, avocat.
Dr. Iosif Hodoș, avocat.
Elia Măcellariu, consilier.
Iosif Pop, avocat.
Samuel Poruțiu, adj.
Iosif Gerendi, adj.
Spiridon Fetti, adj.
Amos Francu, notariu.
Georgiu Lica, căpit.
Ioane Purcille, căpit.
Const. G. Ioan, neguț.
etc.

Gavril Man, adj.
Ioan Pipoș, pretor.
Demeter Boer, pretor.
Iacob Bologa, cons.
Florian Porțius, act.
Dionis Tobias, notariu.
Stefan Fulep, propr.
Georg Filip, concip.
Ioan Șipotariu, concip.
Nicolau Molnár, propriet.
N. Berghian, sec. (Bel-
grad.)
Ioan Zsippa.
Ioan P. Maier.
Alesandru Lázár
Paul Vasiciu.
Ioan Roman, notariu.
Eremia Para, secretariu.
Basil Bian, adj.
Georg Roman, asesor.
Eremia Mărginean, căpit.
etc.

hora stă mai pretutindenea protopopul tractului, ar fi să fie după a mea vedere, cele mai competente organe, prin cari s'ar putea lucra la generalizarea lucrului de mână în școlile noastre, și cuprinzând idea tot mai mult și mai mult teren, s'ar putea apoi pași la înființarea unei asociațiuni de soiul celei din Germania.

De sigur, că și nemții nu deodată au pășit cu asociațiunea, ci mai întâiu au câștigat oameni, cari să lucre pentru lucrul de mână în școlă și noi atari oameni nu-i putem lua decât din rândul învățătorilor nostri și ai preoților; și până aci în Transilvania, deși avem preste două mii de atari bărbați, câte nu sunt încă 50, cari să cugete așa ca dl Moian și totdeodată să fie gata a se înrola la atare întreprindere.

Un amic al învățătorilor.

Revista politică.

Sub penibila impresiune, provocată prin trecerea pré de timpurie a clironomului la cele vecinice, și care apasă ca o grea povară nu numai asupra popoarelor monarchiei, ne consolăm în jalea adâncă cu vorbele bravului nostru monarch, adresate pre mierului Tisza, vorbe cărora trebuie să le dăm însemnătatea cuvenită: Am pierdut, — a dis monarchul cu inimă măhnită de durere, — am pierdut totă nădejdea și credința, ce le am nutrit și pe care le am pus în viitoriul fiului meu. Nimic nu-mi mai rămâne acum, decât sentimentul datorinței, căruia îi voi rămâne credincios, câtă vreme me vor mai purta oșele mele îmbetrânite. Pe această se pot baza credincioșele-mi popore.

Abia s'au aședat la odichnă rămășițele pămâtesci ale clironomului Rudolf, și foile vieneze au și început a se ocupa cu totă serioșitatea de succesul tronului. În special vorbesc despre nepotul Maj. Sale monarchului, de Francisc Ferdinand, viitoriul principe de corônă. Se vorbește chiar, că învingătorul dela Custozza, archiducele Albrecht, ar stăruî mult pe lângă archiducele Carol Ludovic, fratele monarchului, ca să nu abdică la mostenirea tronului. Silințele lui însă par zadărnice; și cu toate că pozitiv nu se știe încă, dacă Carol Ludovic a abdicat, se susține cu multă siguranță, că acesta va abdică în favorul fiului său, Francisc Ferdinand.

Foile din capitala regatului nostru, publicând amănunte asupra vieții principelui, îl prezintă ca pe cel mai intim pretin al maghiarilor, și ale cărui speranțe erau mai mult să fericască Ungaria decât Austria. Altfeliu însă 'l prezintă foile străine: ca pe un bărbat încălzit de ideile cele mai liberale, care voia fericirea tuturor popoarelor și întărirea și consolidarea întregii monarchii.

Precum se anunță din cercurile parlamentare din Budapesta, clubul liberal abia a așteptat să se întrunească, pentru-ca să-l pună pe dl ministru Tisza la nouă probe de foc. În ședința din 2 Februarie n. premierul a fost interpelat, că în urma încetării din viață a principelui de corônă, n'a intrat vre-o schimbare în cestiunea proiectului pentru armată? Ministrul a declarat simplu, că după înmormântarea archiducelui se vor continua desbaterile asupra proiectului amintit, dar nu poate prezenta cestiunea în altă formă ori sens și nu va pași nici cu modificări cât de mici în această afacere.

Germania și continuă politica colonială fără a lua în considerațiune gravaminele ridicate de unii deputații parlamentului și fără chiar a băga mult în seamă dispozițiunile, ce le vor lua celelalte state interesate în cauză, precum sunt: Statele unite și Britania-mare. Se spune, ce-i drept, că deocamdată Englitera, urmând politicii premierului Salysbury nu va pași cu planurile pe față și va lăsa să vadă, ce atitudine ostilă vor lua Statele unite.

Wissmann nici n'a așteptat să se primască cu totă hotărârea proiectul de buget pentru colonii și a și plecat la locul misiunii sale, luând pe lângă forța brachială și mai mulți bărbați specialiști în diferite ramuri ale științei. Luțala, cu care s'au făcut toate pregătirile, dovedesce destul de clar intențiunile, ce le urmărește bătrânul cancelar al imperiului german.

În Franța pe lângă câte-va înscenări turbulente din incidentul alegerii generalului Boulanger sunt la ordinea zilei apăsătorile presei. „Répub. Française“ cere un regim puternic, care să fie în stare a mântui libertatea și a zdrobi dictatura, dar un astfel de regim nu trebuie căutat în regiunile radicalilor. „Journal des Débats“ recomandă reintărcerea la regimul centrului din stînga; ér „Matin“ nu întârzie a anunța, că generalul va propune din nou disolvarea,

Archiducele Rudolf.

Protocolul secționării.

Foile oficiale publică următorul comunicat despre rezultatele autopsiei medicale, făcută la 31 Ianuarie, 1889, în Hofburg-ul din Viena și subscris de medicii fungenți.

Păreri.

1. Alteța Sa cesaro-regescă, préinaltul principe de corônă a murit mai întâiu de toate din cauza sdrobirei craniului, precum și a părților anterioare ale creierilor.

2. Acestă sdrobire a fost pricinuită de o pușcătură slobozită spre partea templei drepte, din apropiere nemijlocită.

3. Leziunea mai sus descrisă o a putut produce numai o împuscătură din un revolver de calibru mijlociu.

4. Numai incape indoelă, că Alteța Sa ces. reg. însuși s'a împușcat și că mörtea a fost instanee.

5. Prétimpuria concrescență a unor oșe craniiale, afunđimea cea mare la ochi a grópei craniului și a așa numitelor „fingerförmige Eindrücke“ din lăuntru părților craniului; aplanarea evidentă a undulăturilor creierale și dilatarea camerei creierilor sunt stări patologice, cari de obicei sunt împreunate cu stări anormale psihice și cari prin urmare îndreptătesc a presupune, că fapta s'a întâmplat în o turburare a minții.

Cons. aul. Dr. E. Hofmann m. p., prof. de medicina forensă.

Prof. Dr. Hanns Kundrat m. p., conducătorul institutului patologic-anatomic, ca obducent.

Profesor Dr. Hermann Wiederhofer m. p., med. curții imp. reg.

Dela oficiul maresăului suprem al curții Maj. Sale ces. reg. apostolice.

„Fremdenblatt“ din Viena, revenind asupra scirilor publicate în foile oficiale, le declară de false, și scrie între altele și următoarele: Printre scirile diferite și false, ce le aduc foile oficiale despre antedecentele morții principelui de corônă și în special despre detaiurile, publicate în „Wiener Ztg.“ asupra catastrofei înfricoșate a archiducelui Rudolf, dăm și de scirea, că numai prin intervenirea specială a ministrului Tisza s'a descris pe deplin adevărata stare a lucrurilor, spre a se pute pune stavilă obiecțiunilor, ridicate din toate părțile. Versiunea această însă, după-cum ni se afirmă din o parte de tot competentă este falsă, căci nu correspunde faptelor. Când sosi ministrul Tisza la Viena și merse la contele Kálnoky, Maj. Sa a fost dat imputernicirea préinaltă ca să se publice fără rezervă adevărata stare a lucrurilor.

Duminecă s'era la 8 ore s'a închis camera mortuară pentru publicul vizitatoriu, ér Maj. Lor împăratul rege și împărătesa regina, apoi regele și regina Belgiei s'au întrunit spre a și lua adio dela scumpul decedat. Tineră văduvă Stefania plânse amar și pică la piciorle sicriului. Zadarnice au rămas mângăerile bătrânului nostru monarch și ale mamei sale, Henriette. Scena a fost sguđoitore; toți isbucniră în plânsete. La 9 ore s'au făcut pregătirile pentru transportare; când s'a pus coperișul pe sicriu archiducesa Stefania a trebuit să fie îndepărtată.

Foile vieneze aduc mai departe următoarele detaiuri: Fiind frecvența publicului foarte mare în capelă, împăratul a ordonat să se mai prelungească termenul pentru vizitare. Rar se va mai fi văzut pe stradele Vienei și în special împăgiurul capelei vr'o imbuldelă așa de mare. Vestile despre oameni striviți, ba chiar și morți circulau în continuu. Soldații, cari țineau ordinea nu se puteau împotrivi imbuldelei. Mai ales femeile leșinau. Mulți s'au ales cu rane mai mult ori mai puțin grave. Pungașii încă și-au putut executa tare comod meseria. Pungașii s'au făcut nenumărate și poliției i-a succes a prinde chiar în flagranti.

Capela, în care a fost transportat trupul principelui era învalită în postav negru, ér în centru se afla insigniile austriace. Dăsupra lor sta scris cu litere mari: „Rudolphus“ și mai jos: „Princeps et archidux Austriae“, ér mai jos anul 1889 cu cifre romane. Trăsurile feții s'au schimbat mult. Cărpa albă, ce acoperia fruntea, a fost luată jos din ordinul monarchului, astfel, că publicul putu să vadă rana produsă prin împuscătură. Se lățise vestea, că fața principelui e acoperită cu o mască de cêră, dar această s'a putut desmînti mai târziu. Pêrul principelui a fost peptenat în sus, așa după-cum se obișnuia a-l purta în viață. Maj. LLor au stat o jumătate de oră înainte de a se înmormenta și s'au rugat.

Cununi au sosit din toate părțile, între cari mai elegante și frumoșe sunt a archiducesei Stefania

cu inscripțiunea: *Dela a ta Stefania*. Părechia regală română a trimis o cunună imposantă din rose albe și camelii, pe carea a pus o pe sicriu, consulul român, dl Văcărescu. Pe atlasul alb purta inscripția „Carol. Elisabeta.“ Ujta Toda reprezentantul japonez a depus o cunună de mare frumsețe; tot astfel și din partea universității vieneze cu inscripția: „Doctores principii.“ Presa franceză a trimis o cunună, care atrăgea mai mult privirile publicului. Ea avea un cuprins de 2 metri, compusă de camelii și vioarele și purta inscripțiunea: „A l'Archiduc Rudolphe“, apoi în litere de argint: „La France. La Presse Française“. Numărul cununilor a fost așa de mare, încât a trebuit să se așede și în odaile laterale, nepermițând spațiul, unde era aședat sicriul.

Varietăți.

*(Serviciul Dădeesc pentru archiducele Rudolf). După-cum am anunțat în Nr. precedent, Marți la 9 ore, conform cerculariului Escel. Sale I. P. S. D. archiepiscop și metropolit, în biserica din cetate s'a ținut liturghia, la care a participat întreg gremiul consistorial, elevii seminariali, în corpore, dimpreună cu corpul profesoral, deasemenea și elevele școlii de fete a Asociațiunei transilvane, precum și un public numeros din inteligența din loc. Sâmbătă la 10 ore se va ține parastas solemn.

*(Adrese de condolență.) Din incidentul morții Alteții Sale, archiducelui Rudolf, în ședința de Luni a reprezentanții orașului Sibiu, în care primariul a espus împărțășirea acestui oraș la jalea înaltei case domnitore, și-a hotărât și trimiterea unei adrese de condolență. De asemenea și capitala Budapesta a redactat o adresă de condolență atât M. M. LL cât și archiducesei Stefania. Tot astfel și Clușul!

* Ultima scrisore a archiducelui Rudolf către Szögeny sună: Ți trimit aici codicilul meu, ia dispozițiuni în acest sens și în sensul testamentului, făcut înainte cu doi ani în înțelegere cu soția mea. Pulpitul mesei, ce se află în odaia mea de lucru, descu el cu această chee de aur; acolo affi manuscrisurile mele, și-ți las voe a publica din ele, cari ți convin. Eu trebuie să me despart de viață. Salută-mi pe toți amicii și cunoșcuții. Dădu să binecuvinte iubita noastră patrie!

*(Monarchia austro-ungară în scris și ilustrațiuni). Maj. Sa monarchul s'a exprimat a continuă și a fină această operă, începută de archiducele Rudolf. Protectoratul 'l va lua archiducesa Stefania.

*(Invitare.) Corpul învățătoresc dela șola capitală gr. or. din Poiana, invită la „Serata literară“, ce se va arangia cu ocaziunea adunării generale a învăț. din tractul Mercursi la 30 Ianuarie, 1889 în edificiul școlii din loc.

Programă:

1. „Cuvânt de deschidere.“
2. „June române,“ cântare cu elevii.
3. „Producerea și exploatarea capitalului,“ disertațiune practică.
4. „Dan căpitan de plain“, declamare.
5. „Fiu iubit al țerii“, cântare cu elevii.
6. Importanța femeii în dezvoltarea popoarelor și de aci necesitatea: „Educațiunei femeilor.“
7. „De ce nu-mi vii“ (duet).
8. Petrecere cu joc.

Poiana, la 17 Ianuarie a. c.

Începutul la 7 ore. Intrarea de familie și personă 1 fl.

Suprasolviri în favorul bibliotecii școlare se primesc cu mulțămî și se vor cuită pe cale diaristică.

Corpul învățătoresc.

*(Atestate de maturitate). „Românul“ din Bucuresci scrie: Consiliul universitar, însărcinat a se pronunță asupra validității atestatelor de bacanlaureat libertate de liceele din Transilvania, s'a pronunțat pentru primirea lor. Bine a făcut, căci altfel ar fi creat multe greutăți românilor de dincolo, cari numai au decât aici loc să învețe românesce studiile mai înalte. În consecință, cei 14 studenți transilvanieni, veniți pentru a urmă cursurile universității au fost admiși.

*(În onorea lui Ugron.) Orașul Székely-Udvarhely a înscenat un conduct grandios de facile în onorea lui Gabriel Ugron pentru vorbirea sa din urmă contra proiectului militar.

*(Demonstrațiune.) Scandalurile de stradă provocate de universitari în Budapesta nu puteau trece numai așa fără să și aibă răsunset și la compatrioții noștri ardeleni. În Cluș universitarii, urmând esemplul conșoților lor, au stat să-i întrêcă. Abzug-urile la adresa regimului și aderenților lui asurđiau urechile și tot așa eljen-urile pentru opozițiune. Nu s'au mulțămî cu spargerea ferestrelor și cu intimidarea

rea celor pe cari voiau să-i nimicască de pe fața pământului, ci îndrăsnela a fost așa de mare, încât pajura împărătească a fost luată jos, scuipată și călcată în picioare. Poliția a fost neputincioasă în fața furiei ce s'a manifestat. Tare ne mirăm de atitudinea celor ce sunt puși să păzescă bunăstarea publică!

* (Greutatea lui Bismarck.) În odaia de scaldă și de toaletă a cancelariului se află un aparat în formă de scaun, pe care dîlnic și constată cancelariul greutatea și rezultatul 'l înregistrează într'un mic libel, care se află acățat de scaun. Era un timp în care el cântărea aproape 130 Kilgr, mulțumită însă prescrierilor profesorului Sweninger, greutatea scădă la 100 Kilgr. La această greutate și voesce să rămână cancelariul, și de multă vreme constată, că nici n'a mai crescut și nici n'a mai scăzut.

* (O filială nouă a școlii române.) În urma invitației dlui M. Piteiu cons. la curtea de apel, membrii societății „Școala română”, cari locuiesc în Cernăuți au hotărît în 15 Ianuarie ca să se înființeze și în capitală o filială a școlii române. Comitetul ales e din 5 membrii în frunte cu dl Piteiu.

* (Contra difteritisului.) Precum se anunță din Paris, morbul epidemic, difteritisul încă se va cura la oameni cu mai mare ușurință ca până acum. În institutul Pasteur s'a aflat baccillus-difteritis și contagiile lui.

Fabricațiunea și consumul beuturilor spirtoase în România. — Direcțiunea contribuțiilor directe din ministerul finanelor publică un interesant tablou asupra producțiunii consumației și ecportului alcoolurilor și berei în România, în cursul lunilor Iunie, August și Septembrie.

Din acest tablou reiese, că s'au fabricat în acest timp în fabricile permanente din țară 526,275 litri spirit cu o tărie de 3.993,474 grade și 500,566 litri bere.

În fabricațiunea această s'a întrebuințat 633.120 kgr. cucuruz, 434,515 kgr. orz și 290,417 kgr. secară.

S'a scos din fabrici și s'a pus în consumațiune 3.150,117 litri spirit cu 26.941,893 grade și 802,977 litri bere.

Esportațiunea intră în aceste cifre cu 720,849 litri spirit și 35,550 litri bere; restul e consumat în țară. Prin urmare putem constată cu plăcere, că comerțul nostru de spirit cu străinătatea are din zi în zi mai mare avânt.

În depozitele fabricilor a rămas la 30 Septembrie 2.119,865 litri spirit și 1.400,754 litri bere, contra 4.743,707 litri spirit și 900,188 beri la 30 Iunie, 1888.

Tacsele percepute de stat în trimestrul Iuliu s'au ridicat la 1.767,888 lei, din care 1.608,003 pentru spirit la 159,885 lei pentru bere din fabricile permanente. „Curier. Financ.”

* (Diamantele coronei franceze) Cetim în „Românul”: Ministrul instrucțiunii publice și al frumusețelor arte a prezentat, după cum am anunțat deja, în unul din ultimele consilii de ministri, un proiect, care tinde a ficsă afecțiunea productului vîndărei diamantelor coronei franceze.

Iată câte-va detalii în această privință: Vîndarea diamantelor, efectuată acum doi ani, a produs un capital, care augmentat cu interesele din această epocă reprezintă azi o sumă aproape de 7 milioane.

D. Lockroy, propune de a se efectua această sumă în modul următoriu:

2 milioane pentru a forma un fond museelor din totă țara;

2 milioane pentru a acoperi cheltuielile, ce necesită construcția școlii naționale de arte de corative, care nu se mai poate menține în localul ei din strada „Școlii de medicină”;

2 milioane pentru școli;

1 milion ca titlu de subvențiune societăților de ajutoriu mutual.

Consiliul înainte de a statua, a trimes cestiunea spre a fi examinată de fie-care ministru în parte și anume la cel de arte frumoase, la cel de comerț, de interne și finanțe.

* (O lucrare de mare valoare.) Prea sfîntul Melchisedec al Romanului, întru tot venerabilul decan al episcopatului nostru, adene mișcat de minunata scăpare a moștelor Sf. Paraschive din cel din urmă foc, ce i a topit sicriul, s'a folosit de vacanțele Crăciunului spre a prelucra viața Sfintei, însoțind-o cu o istorie a timpului privitoare la neamul românesc.

Noua operă a eruditului prelat-academician, pe lângă că va imbogați literatura noastră bisericească, este de o foarte mare însemnatate pentru istoria noastră națională, intru cât dă la lumină un prețios document necunoscut până acum: O scrisoare a celui din urmă patriarch bulgar, fericitul Eftimie, către Vasile Vodă al Moldovei.

Ne luăm voia, cu acest privilegiu, a face o indicațiune: mai multe dîmne venerabile din societatea înaltă a capitalei, cugetă a întreprinde în timpul marelui post un pelegrinagiu pios la Iași, spre a aduce închinăciuni sfintei Paraschive, patrona Moldovei; serie „Epoca”.

* (Înălțala drumurilor de fer.) Cu ocaziunea incidentului dela Borki, s'a căutat a se găsi cauza desastrului, ca aceea a prî mării înălțeli cu care mergea trenul imperial, și care de fapt nu era decât de 70 kilometre pe oră.

Dăm, după Morawski tabela comparativă a înălțeli trenurilor diferitelor linii și țări.

Englittera: Londra-Edimburg 75 kilometre pe oră.

Francia: Paris Bordeaux 68 kilometre pe oră.

America: New-York Rochester 67 1/3 kilometre pe oră.

Germania: Berlin Colonia 57 3/4 kilometre pe oră.

Austria: Timişoara-Viena 57 kilometre pe oră.

Italia: Ancona-Brindisi 47 1/2 kilometre pe oră.

Rusia: Petersburg Moscova 46 kilometre pe oră.

Spania: Irun-Madrid 41 1/6 kilometre pe oră.

Turcia: Belova-Constantinopol 34 1/2 kilometre pe oră.

La o încercare de întrecere pe linia London-Edimburg din August a es, s'a ajuns la 120 kilometre pe oră, o înălțelă egală cu a celui mai îngrozitor uragan, și cu care s'ar putea face jurul lumii în 14 zile.

* (Aur antic.) În Septembrie, 1887, au fost găsiți mai mulți drugi de fier în comitatul Treiscaune lângă pârul Buzeu cu ocaziunea facerii șoselei. Locul se află aproape în fața Țufalului, unde în 1840 au fost găsite patru toporase (securi mici) de aur și obiecte de împodobit (giuvaere). Aurul găsit la Crasna e foarte însemnat. Nisec țigani și locuitorii din Boroșneul mic, Rădoi Savu, erau ocupați cu spargerea petrișului, când găsiră 9 drugi de aur, lângă un povârniș umed, abia la doi metri depărtare de drum. Țiganii, cari abia cunoscuseră valoarea acestor drugi acoperiți cu nămol, împărțiră încă acolo lucrurile găsite, ér Rădoi Savu cumpără cu 2 fl. 40 cr. al nouălea drug rămas ca comun pentru toți. Mai târziu desgropă încă trei drugi. Aurul a ajuns trei drugi în muzeul național în schimbul unei despăgubiri corespunzătoare, alți trei drugi în posesiunea contesei Mikes, proprietara locului, unde a fost găsit aurul. Tot aurul avea o greutate de peste șase chilogramme aur curat. După semnele grafice gravate pe drugi, aurul e din vîcul al cincilea.

* (Reorganisația regiei monopolului tutunurilor.) Dl ministru al finanelor din România va prezenta zilele acestea proiectul de lege pentru reorganizarea regiei monopolului tutunurilor.

Bibliografie.

„Lumina pentru toți,” revistă pedagogică apare în București de două ori pe lună, director Eniu Băltén, calea moșilor, Nr. 138. Abonamentul pe an 12 lei, cuprinsul Nrului 13 și 14 anul IV din 1—31 Decembrie 1888 este următoriu: Pentru anul 1889, Direcția. — Sentințe și maxime pedagogice și filosofice, culese de I. Radulescu (Frășinet-Vlașca) și Christ St. Reverén. — Transformismul D. Ionescu. — Este sau nu trebuincioasă religiunea? St. G. Carpen. — Obligatoritatea învățămîntului în școlile rurale, A. M. Mihailescu. — Conferințele învățătorilor din Pruhova Buzău, ținute la Ploști, în August a. c. — Limba română, studiu critic de prof. François E. A. Buison. — Donald — Conferințele învățătorilor din jud. Brăila. — Știința la îndemînă tuturor, s'au viața omului și a animalelor, Edem. — Școlile rurale de pe Domeniul coronei, Redacția. — Relațiunile dintre preot și învățătoriu. — Caețele de exerciții în școlile rurale, preot V. Diaconescu. — Statute pentru înființarea de biblioteci pe la școlile primare rurale din jud. Suceava. — Pedagogia sau teoria educațiunii, a metodelor și a disciplinei, de E. B. — Bibliografii.

Locuința și nutrirea vitelor.

Aflăm de interes a reproduce acest tractat după „Economia Națională” din București, pentru că se indigitează multe scăderi ce se observă și la economii nostri:

Locuințele animalelor noastre sunt în stare primitivă afară de unele localități, unde se găsesc coșare bine făcute, în restul țării lipsesc aproape cu desăvîșire. Într'un raport făcut în 1885 și înaintat dlui director general al serviciului sanitar, vorbind de starea coșarelor în județul Ialomița, arătam: „se poate dice cu drept cuvînt, că la țară vitele nici nu cunosc, ce va să dică locuința (de sigur aci nu vorbesc de excepțiuni, ci de regulă), care dacă există, sunt rîu învîlitate, ceea-ce face de pică, pot dice ploaie pe animale, espunându-le la răceală și umiditate, deci provocându-le reumatism și înflămătore, fără ferestri (coșarele), înlocuite cu găuri; spărturi în toate părțile, prin care se formează curenți de aer, deci espune animalele la răcirii, mai cu deosebire în urma unui exercițiu, adecă când corpul e în transpirație (fără să mai adaug aci, că crivățul își arată efectele mai rău ca afară). Pot dice, că în genere la țară coșare nu există;

puține există în bune condițiuni (esemplu în comuna Ciocănescii Sîrbi), celelalte sunt în condițiuni atât de rele, încât mai bine se conservă animalele pe acolo, pe unde nu există.”

Din cât cunosc restul țării, a-și pute spune, că în mod general coșarele la munte sunt și mai numeroase și în mai bune condițiuni ca la câmp; că dincolo de Milcov sunt mai rele decât dincăce, din cauză că și țeranul este mai sărac (aci noi exceptăm coșarele posesorilor din Moldova, ca și ale arîndașilor din Muntenia). În genere pe unde există populațiuni străine, coșarele sunt în bune condițiuni. Am vădut sate locuite de sîrbi și bulgari în Ilfov, Mehedinți, Ialomița, unde orașele formau obiectul unei mai mari preocupări, ca însesii casele, pe Bărăgan sunt stabiliți transilvăneni (mocani, cum se numesc aci) fie ca agricultori, fie ca economi de vite, de regulă acestia își fac coșare în bune condițiuni.

Pentru vitele în cirezi, fie de strînsură, fie de prăsilă, se obicinuesc așa numitele perdele, zăvede, saiele. Prin perdele se înțelege un feliu de părete semi-cercular de trestie, așezat într'un singur rînd și cu vîrfurile în sus, ridicat spre mîdă-nopțe, de unde de obicei bat vînturile reci, în care se se adăpostesc vitele erna. Aceste perdele pot fi libere și paiele se se presere în mijlocul lor, pe jos, sau de obicei au iesle la pôle, în care se dă nutrețul. Perdeaua este primul stadiu dela sîlbătăcie și nu constituie o locuință în adevăratul înțeles al cuvîntului.

Alături cu perdeau vine zăvada. Ea este rezultată din doi părăi de stuf reunit în unghiu ascuțit, spre mîdă-nopțe fără înveliș (ca și perdeaua) și lăsând o deschidere mai mult sau mai puțin largă (după numărul vitelor) spre mîdă-nopțe. Fie-care părete e format de două rînduri de stuf așezate unul cu vîrfurile în sus, altul cu el în jos și ambele ținute atât pe din afară cât și pe dinlăuntru cu lațuri legate prin papură de nisec stâlpi, care asemenea sunt în ambele părți.

Prin sate se înțelege un fel de adăpost ceva mai înaintat și se înțelege o construcțiune cu trei părăi (despre răsărit, mîdă-nopțe și apus, rămînînd deschisă spre mîdă-nopțe); făcută de gard de nuiele și acoperită, ca să dică așa, pe din afară cu pămînt, spre a nu pîtrunde vîntul. Acoperișul este în lungul saielei și în unghiu ascuțit, compus din câte un rînd de stuf din o parte și alta, ce se imbucă prin vîrfurile lor la mijlocul învîlitoriei, care este și punctul cel mai înalt al construcțiunii. În genere adăpostele și cu deosebire saielele se fac cât mai în apropiere de locul adăpării, fie pe lângă ape curgătoare, fi pe lângă fântâni. Saiaua are totdeauna iesle, în care se dă nutreț vitelor.

A-este feliuri de adăposte este adevărat, că apêra contra vîntului de Nord, dar ore numai această este menirea unei locuințe? Și apoi când se nimeresce o iarnă cum a fost cea din anul trecut 1887—88, care pelângă că a fost aspră, dar a predominat vînturile de Sud și Sud-Vest, la ce mai sunt de folos?

O altă nesocotelă este grămădirea în aceeași locuință a boilor cu caii, oile, ba uneori cu porcii, de regulă însă cu găinile. Aceasta nu numai că nu este igienic ca cestiune de desvoltarea miasmelor, dar sciut este, că animalele de deosebite specii se nelinistesc unele pe altele prin felul deosebit de obiceiuri ce au fie-care din ele. Unde se mai adaugă, că cele care mînăncă mai repede (sunt din fire mai lăcome) consumă și hrana celorlalte. Prin nisec instrucțiuni tipărite și răspândite în anul trecut în județul Ialomița, sfătuiam pe săteni a se lăsa de acest urit obicei, arătându-le, că lucrăză contra bunei stări a tuturor vitelor lor.

Dacă acum trecem la modul cum știe poporul nostru să se servescă de vite, nu vom găsi decât: lăcomie, ignoranță, cerere de muncă disproporționată forțelor. Dacă pe ici — pe colo se găsesc oameni ce fac excepțiune, să nu se uite însă marea majoritate, care încărcă vitele cu poveri preste puterile lor și care, dacă bietele animale nu mai pot să mînce carul din loc, ia parul și dă, până când sau urmăresce carul, sau se rupe osia, sau cade animalul din jug ori ham. Nu e necesitate să citez casuri; — faptul este prea general ca să nu fie cunoscut de toți. Dacă ar fi numai casuri izolate, sigur n'ar avé o influință asupra rasei vitelor, cel mult s'ar mărgini la pierderea acelor animale cădute pe mîna unor oameni cu rele deprinderi. Dar din nenorociro faptul este prea comun și de aceea îl citez, că avînd influință asupra degenerării rasei.

Cu deosebire vara în luna lui Iuliu la căratul grăului încărcă carul cu vîrf, ca să isprăvescă — dice țeranul — mai iute; merge cu el peste țarine grodăose (peste ărazde), pe drumuri rele, distanță une-ori de decimi de kilometri. Câte congestiuni cerebrale pulmonare: câte insolațiuni nu cauzează!

Nu le adapă la regulă. Așteptă totdeauna puțul, care e cel mai aproape de locul destinațiunii, când e la drum.

Nu înțelege, că vara trebuie să bea apă de mai multe ori ca erna.

Nu le păzesce a se adăpa de prin șanțurile șoselei, de prin bălățele, ce fac ploile prin locurile joșe.

În comunele, care nu au ape curgătoare pe imășuri sau pe lângă sat și au câte un lac adese infect în apropiere, preferă, decât să stea să scotă apă de pe la puțuri, să le adapă din acel lac.

Erna plăcă la drum fără o pătură, pe care se o pună pe vită, când a ajuns la locul de odihnă.

